

Tillegg til Landbruksdirektoratets rundskriv 2025/18 – Regionalt miljøtilskudd i jordbruket (RMP) – forvaltningsansvar og saksbehandling

Innhold

Innledning.....	3
Viktige datoer for søknadsomgangen 2025	4
Saksbehandling og kontroll	5
Befaring i vekstsesongen	5
Avvik mellom omsøkt og godkjent verdi?	6
Avkortingsvurdering	6
Endring til gunst for søker	6
Risikobasert kontroll	6
Skille mellom veiledning og saksbehandling/kontroll.....	7
Tegne korrekt i kart	7
Saksbehandling og kontroll av RMP-tiltakene.....	8
Miljøtema kulturlandskap.....	8
Drift av beitelag	8
Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark.....	9
Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i utmark	10
Miljøtema biologisk mangfold.....	10
Slått av slåttevær og slåttemark	10
Beiting av kystlynghei.....	11
Brenning av kystlynghei	12
Skjøtsel av trua naturtyper (naturbeitemark og hagemark).....	12
Skjøtsel av styvingstrær	13
Soner for pollinerende insekter	14
Tilrettelegging av hekke- og beiteområde for fugl (vipe).....	14
Miljøtema kulturminner og kulturmiljøer	15
Skjøtsel av enkeltstående automatisk freda kulturminne (gravminner).....	15
Skjøtsel av bakkemurer og buveier	15
Miljøtema avrenning til vann.....	16
Ingen jordarbeiding om høsten.....	16

Grasdekt kantsone i åker	17
Kantsone i eng.....	18
Miljøtema utslipp til luft	19
Miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel.....	19
Miljøtema jord og jordhelse	20
Fangveksttiltakene	20
Miljøtema klimarådgiving.....	21
Klimarådgiving.....	21

Innledning

Kommunene skal saksbehandle og fatte vedtak om regionale miljøtilskudd i jordbruket, jf. § 32 i [forskrift om regionale miljøtilskudd i jordbruket, Agder](#).

Dette dokumentet er et tillegg til Landbruksdirektoratets [rundskriv 2025/18; Regionale miljøtilskudd i jordbruket \(RMP\) – forvaltningsansvar og saksbehandling](#). Vi har forsøkt å omtale saksbehandling og kontroll av de fleste RMP-tiltakene vi har i Agder. Målgruppa for dette dokumentet er derfor landbruksforvaltninga i Agderkommunene. Dette er første året at Statsforvalteren utarbeider et slikt dokument. På bakgrunn av erfaringene vi gjør vil vi vurdere om dette tilleggsdokumentet skal videreføres og eventuelt videreutvikles senere år.

De viktigste dokumentene for forvaltninga av RMP-søknader er lagt ut på Statsforvalterens nettside [Tilskudd til regionale miljøtiltak i jordbruket | Statsforvalteren i Agder](#).

- I tillegg til Landbruksdirektoratets rundskriv 2025/18 er veiledningsheftet et sentralt dokument: [veileder-agder-rmp.pdf](#). Der står alle tiltakene omtalt med blant annet formål og vilkår. Målgruppene for det dokumentet er både forvaltningen og søkere av RMP-tilskudd.
- Vi viser også til brevet [Tildeling av rammer og forvaltning av statlige tilskuddsordninger på landbruksområdet 2025](#), datert 3. februar 2025 til kommuneledelsen. Der er blant annet RMP omtalt og i kapittel 3 Oppfølging og kontroll står det at kommunene må ha etablert systemer, rutiner og tiltak, altså internkontroll for å sikre korrekt saksbehandling. Når kommunen forvalter statlige tilskudd, må de følge økonomireglementet: [Reglement og Bestemmelser for økonomistyring i staten](#) i tillegg til forskrift og rundskriv. Det står mer om dette i Landbruksdirektoratets rundskriv 2025/18.

Det er i tillegg brukerveiledninger og informasjon til forvaltningen tilgjengelig i eStil-RMP. Og på Landbruksdirektoratets nettside er det informasjon om RMP både for [forvaltningen](#) og for [landbruket](#).

Formålet med dette dokumentet er altså å bidra til at kommunenes saksbehandling og kontroll av RMP-søknader blir mest mulig korrekt. Kommunene må ha etablert internkontroll for saksbehandlinga av RMP-ordninga. Internkontroll er ikke en engangsaktivitet, men et kontinuerlig arbeid med å følge opp og forbedre rutiner og systemer. Internkontroll innebærer blant annet skriftlige rutiner for saksbehandlinga og dokument som viser hva som skal kontrolleres og hvorfor. Dokumentene baseres på en risikovurdering. Vi håper at dette dokumentet kan være et supplement i arbeidet med å videreutvikle internkontroll i kommunen.

Viktige datoer for søknadsomgangen 2025

Mandag 16. juni 2025	Frist for å sende inn nye kartlag for prioriterte områder (SF). Frist for å sende inn ønske om endringer i egenerklæringer (SF).
Tirsdag 24. juni 2025	Frist for å åpne søknadsomgangen (SF).
Tirsdag 26. august 2025	Frist for å sende kopi av ev. godkjenninger av nye beitelag (SF). Frist for å melde inn navn på nye beiteområder/endringer i navn for kommende søknadsomgang, til Landbruksdirektoratet (SF).
Mandag 15. september 2025	Søknadsregistreringen åpner. Søkerne kan begynne å sende inn søknader.
Onsdag 15. oktober 2025	Søknadsfristen for å levere RMP-søknader er 15. oktober. Kommunen kan starte behandling av RMP-søknader etter 15. oktober, men vi anbefaler å vente til 29. oktober siden søker kan endre innsendte søknader frem til denne datoen.
Onsdag 29. oktober 2025	Siste frist for RMP-søker til å endre en søknad som allerede er sendt inn innen 15. oktober. Kommunen må avvise papirsøknader mottatt etter denne dato dersom Statsforvalteren etter søknad fra foretaket ikke har innvilget dispensasjon fra søknadsfristen.
Lørdag 15. november 2025	Frist for søknad om tilskudd til drift av beitelag (OBB). Mottatte drift av beitelag-søknader kan behandles også før søknadsfrist.
Mandag 8. desember	Frist for å gjennomføre stedlig kontroll.
Mandag 22. desember 2025	Behandlingsfristen er 22. desember. Kommunene skal ha behandlet (godkjenne, avslå eller avvise) søknadene innen den datoen.
Fredag 30. januar 2026	Endelige satser fastsettes og satsene låses i eStil-RMP.
Fredag 13. februar 2026	Frist for endelig vedtak (attestering) av søknadene (kommunen).
Fredag 20. februar 2026	Frist for endring av kontonummer i Altinn (og i LREG-tjenster) (kommunen). Fra og med denne datoen jobber Landbruksdirektoratet med å tilrettelegge for hovedutbetalingen. Søkerne får tilskuddsbrevet i tidsrommet 28. februar og 13. mars (varierer mellom fylkene).
Torsdag 12. mars 2026	Utbetalingsdato for hovedutbetalingen (Landbruksdirektoratet). Dette er dagen søkerne får pengene på konto.

Saksbehandling og kontroll

Landbruksdirektoratets rundskriv 2025/18 for RMP samsvarer i stor grad med [rundskriv 2025/11](#) for produksjonstilskudd (PT).

Kommunen skal gå gjennom opplysningene som er gitt i søknaden og vurdere disse opp mot grunnvilkårene for RMP (§ 3 i forskriften). Det kan også være nyttig å kontrollere opplysninger i RMP-søknaden mot opplysninger foretaket har gitt i søknaden om produksjonstilskudd. Det er ingen automatisk kontroll i eStil-RMP mot eStil-PT eller mot regionale kartavgrensninger, slik som det er i de prioriterte kulturlandskapsområdene som gjelder for tiltaket *Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark* under miljøtema Kulturlandskap. Disse kartene har ikke vært mulig å få inn som et kartlag i eStil-RMP og er derfor kun tilgjengelige som PDF-kart, se [oversikt- og detaljkart med supplerende tekst](#).

Ved saksbehandling bør kommunen videre ta utgangspunkt i vilkårene som er satt for de omsøkte tiltakene og sjekke om de er oppfylt, for eksempel sjekke med Naturbase, Askeladden, eller som nevnt søkers PT-søknad – alt etter hva det er søkt om. Vi gjør oppmerksom på at det ikke er et krav at foretaket har søkt om PT-tilskudd, men oftest vil nok foretaket ha gjort det. Kravet for å motta RMP-tilskudd er at foretaket oppfyller grunnvilkårene i § 3 og at de har utført tiltak i samsvar med vilkårene for de aktuelle tiltakene.

For noen søknader er det behov for ytterligere opplysninger for å kunne behandle søknaden. Dersom det fortsatt er uklart om søknadsopplysningene er korrekte kan det være aktuelt med dokumentkontroll eller stedlig kontroll. Rutinen for saksbehandling og plan for kontroll er hjelpemidler for å håndtere slike saker.

Det er krav om at minst 5 % av søknadene skal kontrolleres. Landbruksdirektoratet presiserer i rundskriv 2025/18 at for regionale miljøtilskudd skal kontrollen i hovedsak være stedlige, se mer om kontroll i rundskrivet kapittel 7.

I saksbehandlingsrundskrivet til Landbruksdirektoratet brukes ikke begrepet kontrollplan slik det gjøres i saksbehandlingsrundskrivet for PT. Vi legger imidlertid til grunn at det er samme krav til kontrollen for begge disse ordningene. Kommunen skal plukke ut foretak/tiltak for kontroll etter en risikovurdering, og kommunen skal skriftlig dokumentere de vurderingene og prioriteringene som er grunnlaget for utplukket.

Det er viktig at kommunene følger Landbruksdirektoratets rundskriv 2025/18 ved saksbehandling og kontroll – slik at vi oppnår likebehandling mellom kommunene ved forvaltning av RMP-ordningen.

Befaring i vekstsesongen

For flere av RMP-tiltakene er det behov for befaring i løpet av vekstsesongen for å kunne gjennomføre en fullverdig og god kontroll. For disse tiltakene kan kommunen derfor med fordel vurdere å avtale befaring etter utført skjøtsel. Det kan være mulig der det søkes om tilskudd til samme tiltak år etter år. Det er viktig å kalle dette for befaring, og ikke for kontroll. Etter befaringen anbefaler vi at kommunen skriver en kort rapport og dokumenterer med bilde. Kommunen kan ikke utføre kontroll før tilskuddet er omsøkt, men en kan bruke rapporten fra

befaringen som grunnlag for vurderinger ved en eventuell senere kontroll. Det vil være ryddig om foretaket får anledning til å uttale seg om rapporten kort tid etter befaringen. En befarings er nyttig uavhengig av kravet om kontroll. Møte med enkeltbønder gir kommunen anledning til å veilede og å se om drifta samsvarer med kravene i regelverket ¹.

Hvis plan for kontroll inneholder tiltak der det er behov for befarings i vekstsesongen, kan befaringsen og dokumentasjonen fra befaringsen inngå i 5% kontrollen (forutsatt at foretaket søker om tilskudd til tiltaket).

Avvik mellom omsøkt og godkjent verdi?

Hvis det er avvik mellom omsøkt og godkjent verdi skal kommunen ALLTID vurdere avkorting, se mer i Landbruksdirektoratets rundskriv 2025/18 kapittel 4.5.3. I eStil-RMP er det obligatorisk for saksbehandler å begrunne alle avvik mellom omsøkt og godkjent verdi. Begrunnelsen bør skrives som *merknad til tiltak* slik at den inngår i tilskuddsbrevet.

Avkortingsvurdering

Ved avvik mellom omsøkt og godkjent verdi skal kommunen som nevnt over ALLTID vurdere avkorting. Avkortingsvurderingen bør inneholde både en aktsomhetsvurdering og en vurdering av forholdsmessighet. Se kapittel 6.2 Avkorting i rundskrivet. Hvis avkortingsvurderingen konkluderer med at det ikke skal avkortes, anbefaler vi at den skrives som *merknad til tiltak* slik at den kommer med i tilskuddsbrevet og søker blir kjent med avkortingsvurderingen. Hvis avkortingsvurderingen konkluderes med at det skal avkortes, må vurderingen skrives i feltet *avkorting* nede på skjemaet i eStil-RMP. Begrunnelsen for avkorting kommer da også tydelig fram i tilskuddsbrevet.

Endring til gunst for søker

Hovedregelen er at en søknad ikke skal endres til gunst for søker, men at åpenbare feil kan rettes etter at søknadsfristen er utgått, se Landbruksdirektoratets rundskriv 2025/18, kapittel 4.5.3. Ved endring til gunst for søker må kommunene begrunne hvorfor de mener dette er en åpenbar feilføring.

Risikobasert kontroll

Det er kommunen som velger ut søknader for kontroll, se kap. 7 i Landbruksdirektoratets rundskriv 2025/18. Utvelgelsen skal som nevnt ovenfor være dokumenterbar og risikobasert, dvs. en bør ta hensyn til ordning, beløp og erfaring med søker. Hvis kommunen blir gjort kjent med eller har mistanke om brudd på vilkår hos en søker, har kommunen plikt til å følge opp dette. Alle foretak som mottar tilskudd plikter å gi og utlevere alle nødvendige opplysninger som kommunen, Statsforvalteren eller Landbruksdirektoratet krever, jf. forskriftens § 33.

---

¹ I kapitlet Saksbehandling og kontroll av RMP-tiltakene har vi kommentert og merket med ¹ der det kan være aktuelt med slik befarings i vekstsesongen.

Skille mellom veiledning og saksbehandling/kontroll

I eStil RMP og OBB kan søknader merkes for kontroll når de står i status «Mottatt» eller «Under behandling». «Godkjente» søknader må ev. gjenåpnes før de kan merkes for kontroll. Det er viktig at kontrollen ikke blir en del av den ordinære søknadsbehandlingen og at veiledningsperioden avsluttes 29. oktober på søknader som skal behandles. Når søknader er valgt ut for kontroll i eStil RMP og OBB vil det komme fram en egen kolonne «Godkjent etter kontroll». Selv om det er teknisk mulig etter utført kontroll å legge inn arealer/tiltak som foretaket har «glemt» å søke på, skal ikke kommunen gjøre det etter 29. oktober.

Tegne korrekt i kart

Mange søkere synes det er vanskelig å tegne inn rett areal i kartet. Omsøkt inntegnet areal kan importeres ved senere søknadsomganger. Med mindre det er endringer i drifta, kan derfor et foretak importere og bruke tidligere kartregistreringer fra tidligere søknadsomganger. Feil i kartet vil gi kommunen mye merarbeid i forbindelse med saksbehandlingen, og vil kunne gi avkorting i tilskuddet for søker.

Ved feil i kartet på innsendte søknader bør derfor kommunen i saksbehandlingen rette opp slik at inntegnet areal stemmer med søknadstallene som kommunen godkjenner. Det er viktig med tanke på ev. klagesaker, og det vil være større sannsynlighet for at søknadsdata og kart stemmer ved import av kart i senere søknadsomganger. Alle RMP-tiltakene skal kartfestes unntatt tiltakene *Drift av beitelag* og *Klimarådgiving*.

Saksbehandling og kontroll av RMP-tiltakene

Denne delen av dokumentet inneholder en oversikt over flere av tiltakene og aktuelle sjekkpunkter for saksbehandling og kontroll. Vær oppmerksom på at opplistingen av sjekkpunktene ikke er fullstendig. Det kan være andre forhold som kommunen bør vurdere nærmere.

Miljøtema kulturlandskap

Drift av beitelag

Vi har tidligere hatt eget rundskriv med utfyllende informasjon om tilskudd til Drift av beitelag. Dette rundskrivet har vært oppdatert årlig, sist i 2024 i Rundskriv 2/2024 – *Utfyllende informasjon om tilskudd til drift av beitelag etter forskrift om regionale miljøtilskudd i jordbruket, Agder*.

Selv om vi har gjort store endringer i dette tiltaket før søknadsomgangen 2025, blir det ikke laget et eget rundskriv kun for tiltaket *Drift av beitelag* i år. Grunnen til det er at innholdet i rundskrivet ikke lenger er aktuelt. Tiltaket er grundig beskrevet i veiledningsheftet og utfyllende informasjon om tiltaket er i tillegg beskrevet nedenfor.

Organisasjonsform

Hverken kommune eller statsforvalteren har noen rolle når det gjelder godkjenning av nye beitelag. Det å etablere et beitelag er en privatrettslig sak som hverken kommunen eller statsforvalteren skal godkjenne. Beitelaget må selv sørge for at de oppfyller kravene til registrering som samvirkeforetak (SA) i Enhetsregisteret i Brønnøysundregistrene (Breg) og skaffe seg organisasjonsnummer der. Kommunen kan gjerne bistå beitelaget med kartet som viser beitelagsgrensene. Kommunen sender kartet og bevis på registrering i Enhetsregisteret (navn og organisasjonsnummeret for laget) til statsforvalteren som videresender dette til Landbruksdirektoratet innen fristen 26. august. Landbruksdirektoratet sender beitelagskartet videre til Nibio som legger kartet inn i [Kilden](#).

Fristen 26. august gjelder også hvis det er endringer i beitelagsnavn.

Ifølge Norsk Sau og Geit skal beitelag være registrert som samvirkeforetak (SA) i Enhetsregisteret, se [Organisasjonsform for beitelag og sankelag – Norsk Sau og Geit](#). (Der ligger det også mal for vedtekter.) Per nå er det imidlertid også tillatt med organisasjonsformen forening for å motta tilskudd til Drift av beitelag, jmfør RMP-forskriften § 3b. I Instruks for regionale miljøtilskudd står følgende:

Beitelaget må være registeret som samvirkeforetak eller forening i Enhetsregisteret. Brønnøysundregisteret krever i dag at beitelaget er registret som et samvirkeforetak. Imidlertid er det mange beitelag som fortsatt er registrert som forening. Disse kan også søke om tilskudd for drift, så fremt de oppfyller øvrige vilkår i bestemmelsen.

Selv om det fortsatt er tillatt med organisasjonsformen forening for å søke om tilskudd til Drift av beitelag, forventer vi at RMP-forskriftsmalen endres slik at kun beitelag med organisasjonsformen samvirkeforetak (SA) kan søke om dette tilskuddet. Det er Landbruksdirektoratet som lager forskriftsmalen i nevnte Instruks, så det er opp til dem å gjøre

endringen. Beitlag som ikke har organisasjonsform SA kan gjerne være i forkant og foreta endringen i Enhetsregisteret nå.

Formål og vilkår

Se veiledningsheftet.

Saksbehandling

Kommunene skal sjekke at de tre punktene som er nevnt i veiledningsheftet er oppfylt. Altså at det foreligger en årsrapport som inneholder dato for årsmøtet i søknadsåret, sum midler på konto per 1. november i søknadsåret og at det er en kort årsmelding. Årsmelding skal beskrive aktiviteten i beitelaget og den målrettede bruken av midler for beitebruken i utmarka i søknadsåret samt ev. utfordringer for beitelaget og beitebruken.

Hvis årsrapporten mangler, kan (og bør) kommunen gi beitelaga mulighet til å ettersende den innen kommunens saksbehandlingsfrist. Søknader kan dermed godkjennes dersom manglende årsrapport blir ettersendt. Dersom rapporteringskravene ikke oppfylles, skal ikke søknaden godkjennes.

Kommunen kan sjekke om beitelaget oppfyller minstekravet til antall dyr.

Kontroll

Kommunen kan etterspørre dokumentasjon for beitevarighet i perioden 1. mai til 15. oktober. Kommunen kan etterspørre dokumentasjon på tilsynet i beiteperioden – om det har vært et forsvarlig ukentlig tilsyn.

Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark

Formål og vilkår

Se veiledningsheftet.

Saksbehandling

Kommunen må sjekke at de omsøkte arealene ligger innenfor de prioriterte områdene i kommunen, se [oversikt- og detaljkart med supplerende tekst](#). I tillegg kan kommunen sjekke om foretaket har oppgitt i PT-søknaden at de har husdyr på beite. Det er visst ikke mulig å sjekke om dyra beiter på innmark i PT-søknaden da fanen Dyr på beite i PT-søknaden omfatter dyr på beite i både innmark og/eller på utmarksbeite.

Kontroll

Kommunen skal ved feltkontroll kunne fastslå at arealet har hatt et beitetrykk som ivaretar natur- og kulturlandskapsverdiene og samtidig har vært høyt nok for å hindre gjengroing uten at dette har medført beite- og tråkkskader.

Kommunen kan sjekke om det er mulig å få dokumentasjon på at beitetiden har vært minst 8 uker mellom 1. mai og 15. oktober. Mange foretak bruker beitelogg/beiteregistreringer der det kan fremgå antall dyr per dyreslag, slippdato og sankedato og hvilke beiter dyrene har vært på i ulike tidsrom.

Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i utmark

Formål og vilkår

Se veiledningsheftet.

Saksbehandling

Kommunen må sjekke at de omsøkte arealene ligger på øyer i sjø, elv og innlandsvann uten veiadkomst. Vær oppmerksom på at det kun kan utbetales ett tilskudd til samme beitedyr for en beitesesong på samme areal for *Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark* (§ 6) og *Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i utmark* (§ 7).

I tillegg kan kommunen sjekke om foretaket har beitedyr i PT-søknaden.

Kontroll

Kommunen kan sjekke om det er mulig å få dokumentasjon på et beitetiden har vært minst 8 uker mellom 1. mai og 15. oktober. Mange foretak bruker beitelogg/beiteregistreringer der det kan fremgå antall dyr per dyreslag, slippdato og sankedato og hvilke beiter dyrene har vært på i ulike tidsrom.

Miljøtema biologisk mangfold

Slått av slåttemyr og slåttemark

Formål og vilkår

Se veiledningsheftet.

Saksbehandling

Tilskuddet gjelder areal som er registrert i Naturbase som utvalgt naturtype slåttemyr eller slåttemark. Kommunen må derfor sjekke om omsøkte lokaliteter oppfyller dette kravet. Det er et kartlag i kartløsningen (i margin til venstre) som viser slåttemark, slåttemyr og andre skjøtselsavhengige naturtyper. Det er meningen at kartlaget skal være til hjelp for både søker og saksbehandler. Det er ingen automatisk klipping av arealet mot slåttemyr og slåttemark hvis søker har brukt knappen «tegn i kart». Da må kommunen sjekke om deler av omsøkt areal ligger utenfor Naturbaseregistreringen. Hvis søker derimot har brukt knappen «velg område», blir arealet automatisk klippet mot Naturbaseregistreringen.

Dersom en lokalitet er kartlagt/verdivurdert etter både DN-håndbok 13 og etter NiN-systemet, er det figuren etter NiN-kartlegginga som skal legges til grunn for RMP-søknaden.

Det er ikke anledning til å søke på areal som er kartlagt, men som ikke er lagt inn i Naturbase. Se imidlertid Instruks for regionale miljøtilskudd 2023–2027 oppdatert 09.07.2025, kapittel Slått av slåttemyr og slåttemark, kommentar til regelverk, 3. avsnitt side 13.

Lokaliteter som er registrert i Naturbase kan omfatte større areal enn det som faktisk blir slått og holdt i hevd. Kommunene må derfor vurdere om søkeren har oppgitt en rimelig arealstørrelse.

Kontroll

Målet med tilskuddet er at naturtypen skal bli tatt vare på eller forbedret. Å følge skjøtselsrådene er et middel for å nå målet, og søker bør følge skjøtselsrådene for å ta vare på slåttemarka. Se mer om slåttemark i brosjyren [Slå et slag for slåttemarka](#).

Det kan være vanskelig å utføre kontroll for dette tiltaket i terrenget etter søknadsfristen. Kommunen bør derfor vurdere å avtale befaring tidligere i vekstsesongen for dette og andre tiltak der tidspunktet for kontroll er avgjørende for resultatet for kontrollen. Se mer info om dette innledningsvis i dette dokumentet¹.

Arealene skal bære preg av mye urter/blomster av arter som krever mye lys og lite næring, slik som for eksempel prestekrage og blåklokke. Slåttemarker er ofte skrinne og med glissen vekst. Se [Bondens kulturmarksflora for Sørlandet](#) utgitt 2011, kapittel 1.1 Slåttemark s. 6 og kapittel 2 Indikatorplanter side 16. Slåttemarka skal ikke bære preg av at den er gjødsla.

Videre bør det sjekkes – hvis mulig – at arealet ikke er gjødslet, jordarbeidet eller sprøytet med plantevernmidler.

Beiting av kystlynghei

Formål og vilkår

Se veiledningsheftet.

Saksbehandling

Tilskuddet gjelder areal som er registrert i Naturbase som utvalgt naturtype kystlynghei. Kommunen må derfor sjekke om omsøkte lokaliteter oppfyller dette kravet. Det er ingen automatisk klipping av arealet mot kystlynghei så kommunen må sjekke om deler av omsøkt areal ligger utenfor Naturbaseregistreringen.

Dersom en lokalitet er kartlagt/verdivurdert etter både DN-håndbok 13 og etter NiN-systemet, er det figuren etter NiN-kartlegginga som skal legges til grunn for RMP-søknaden.

Det er ikke anledning til å søke på areal som er kartlagt, men som ikke er lagt inn i Naturbase. Se imidlertid Instruks for regionale miljøtilskudd 2023–2027 oppdatert 09.07.2025, kapittel Beiting av kystlynghei, kommentar til regelverk, siste avsnitt side 13.

Lokaliteter som er registrert i Naturbase kan omfatte større areal enn det som faktisk blir beitet. Kommunene må derfor vurdere om søkeren har oppgitt en rimelig arealstørrelse.

Kontroll

Målet med tilskuddet er at naturtypen skal bli tatt vare på eller forbedret. Å følge skjøtselsrådene er et middel for å nå målet, og søker bør følge skjøtselsrådene for å ta vare på kystlyngheia. Se mer om *Beiting i kystlynghei* slåttemark i brosjyren [Beiting i kystlynghei – miljødirektoratet.no](#)

Det kan være vanskelig å utføre kontroll for dette tiltaket i terrenget etter søknadsfristen. Kommunen bør derfor vurdere å avtale befaring tidligere i vekstsesongen for dette og andre tiltak

der tidspunktet for kontroll er avgjørende for resultatet for kontrollen. Se mer info om dette innledningsvis i dette dokumentet¹.

Beitetrykket skal være tilpasset beiteområdet på en slik måte at naturverdiene opprettholdes. Kommunen må vurdere om arealet er preget av gjengroing. Hvis arealet er preget av gjengroing skal ikke kommunene godkjenne tiltaket selv om det er beitedyr i området. For lite beitetrykk kan føre til mye oppslag av lauvtre og gammel forvedet lyng. Beitetrykket må heller ikke være for stort slik at det blir beite- og tråkkskader. Dersom det f.eks. er mye gras på tørre områder og lite lyng, kan det bety at området blir for hardt beitet. Se [Bondens kulturmarksflora for Sørlandet](#) utgitt 2011, kapittel 1.6 Kystlynghei side 11.

Kommunen kan sjekke om det er mulig å få dokumentasjon på at beiting er gjennomført i beiteperioden. Mange foretak bruker beitelogg/beiteregistreringer der det kan fremgå antall dyr per dyreslag, slippdato og sankedato og hvilke beiter dyrene har vært på i ulike tidsrom. Kommunen må sjekke om søker har tillatelse fra Mattilsynet dersom dyrene ikke har tilgang til oppholdsrom, jf. egenerklæring på søknadsskjema.

Videre bør det sjekkes – hvis mulig – at arealet ikke er gjødslet, jordarbeidet eller sprøytet med plantevernmidler.

Brenning av kystlynghei

Formål og vilkår

Se veiledningsheftet.

Saksbehandling

Tilskuddet kan bare gis som et tillegg til tilskudd til *Beiting av kystlynghei*, derfor må kommunen sjekke at det er søkt om *Beiting av kystlynghei* på samme areal. I eStil-RMP vil en ikke kunne tegne inn området som er brent før en allerede har tegnet inn arealet som er beitet.

Kontroll

Ved kontroll er det aktuelt med befaring for å vurdere om brenning er utført og om det er tegnet inn riktige grenser for brenningen på kart i søknaden.

Kommunen kan også sjekke søkers kommunikasjon med brannvesenet. Videre bør kommunen sjekke med søkeren når brenningen ble gjennomført.

Skjøtsel av trua naturtyper (naturbeitemark og hagemark)

Formål og vilkår

Se veiledningsheftet.

Saksbehandling

Tilskuddet gjelder areal som er registrert i Naturbase som trua naturtype naturbeitemark eller hagemark. Kommunen må derfor sjekke om omsøkte lokaliteter oppfyller dette kravet. Det er et kartlag i kartløsningen (i marginen til venstre) som viser Naturtyper skjøtselsavhengige. Det er meningen at kartlaget skal være til hjelp for både søker og saksbehandler. Det er ingen automatisk klipping av arealet mot disse naturtypene hvis søker har brukt knappen «tegn i kart».

Da må kommunen sjekke om deler av omsøkt areal ligger utenfor Naturbaseregistreringen. Hvis søker derimot har brukt knappen «velg område», blir arealet automatisk klippet mot Naturbaseregistreringen.

Dersom en lokalitet er kartlagt/verdivurdert etter både DN-håndbok 13 og etter NiN-systemet, er det figuren etter NiN-kartlegginga som skal legges til grunn for RMP-søknaden.

Lokaliteter som er registrerte i Naturbase kan omfatte større areal enn det som faktisk blir beitet og holdt i hevd. Kommunen må vurdere om søkeren har oppgitt en rimelig arealstørrelse.

Kontroll

Målet med tilskuddet er at disse naturtypene skal bli tatt vare på eller forbedret. Å følge skjøtselsrådene er et middel for å nå målet, og søker bør følge skjøtselsrådene for å ta vare på naturbeitemarka og hagemarka.

Det kan være vanskelig å utføre kontroll for dette tiltaket i terrenget etter søknadsfristen. Kommunen bør derfor vurdere å avtale befaring tidligere i vekstsesongen for dette og andre tiltak der tidspunktet for kontroll er avgjørende for resultatet for kontrollen. Se mer info om dette innledningsvis i dette dokumentet¹.

Beitetrykket skal være tilpasset beiteområdet på en slik måte at naturverdiene opprettholdes. Kommunen må vurdere om arealet bærer preget av gjengroing. Hvis arealet er preget av gjengroing skal ikke kommunene godkjenne tiltaket selv om det er beitedyr i området. For lite beitetrykk kan føre til mye oppslag av lauvtre, bregner og einer. Beitetrykket må heller ikke være for høyt slik at det blir beite- og tråkkskader og redusert artsmangfold. Se [Bondens kulturmarksflora for Sørlandet](#) utgitt 2011, kapittel 1.3 Naturbeitemark og kapittel 1.4 Hagemark og kapittel side 8 og 9 og kapittel 2 Indikatorplanter side 16.

Videre bør det sjekkes – hvis mulig – at arealet ikke er gjødslet, jordarbeidet eller sprøytet med plantevernmidler.

Skjøtsel av styvingstrær

Formål og vilkår

Se veiledningsheftet.

Saksbehandling

Kommunene må være oppmerksom på at tilskudd til styving kun blir gitt det året treet blir styvet, og ikke per år. Dersom søkerne ikke er oppmerksomme på det og importerer kartdata fra forrige søknadsomgang, vil det bli feil i søknaden. Hvis foretaket søker om samme antall styvingstrær i flere søknadsomganger etter hverandre bør kommunen sjekke søknaden nærmere om det er feil eller om det faktisk er ulike trær som er blitt styvet. Styving skal skje hvert 3.–5. år.

Kontroll

Kommunen må sjekke at trærne faktisk har vært styvet i søknadsåret.

Soner for pollinerende insekter

Formål og vilkår

Se veiledningsheftet.

Saksbehandling

Siden dette tilskuddet både kan gis til soner på jordbruksareal (tiltaksklasser *Egen stripe*, *generell frøblanding* og *Egen stripe, regional frøblanding*) og til soner som grenser til jordbruksareal (tiltaksklasse *Tilgrensende kantzone*), kan kommunen delvis sjekke om foretaket har søkt på riktig tiltaksklasse ved å sjekke inntegningen på kart, om sonen ligger på jordbruksareal eller på tilgrensende areal.

Kontroll

Det vil være vanskelig å utføre kontroll av dette tiltaket etter søknadsfristen. Kommunen bør derfor vurdere å avtale befaring tidligere i vekstsesongen for dette og andre tiltak der tidspunktet for kontroll er avgjørende for resultatet for kontrollen. Se mer info om dette innledningsvis i dette dokumentet¹.

Kommunen bør sjekke at det er blomstring på sonene/stripene på befaringen og – hvis mulig – sjekke om det er arter som kan gi blomstring gjennom hele vekstsesongen. Hvis det f.eks. er rein bestand av geitrams, kvalifiserer ikke dette for tilskudd da det ikke gir blomstring i hele vekstsesongen.

Kommunen bør videre sjekke at bredden er min. 2 meter. I tillegg bør kommunen sjekke hvilken type frøblanding som er brukt. Hvis det er brukt regional frøblanding skal foretaket fremlegge kvittering for innkjøpt frø. Hvis det er brukt generell frøblanding bør kommunen forsøke å sjekke ut at det ikke er brukt frøblandinger som inneholder arter som er vurdert å ha potensielt høy risiko, høy risiko eller svært høy risiko, jf. Fremmedartslista.

Hvis det er tilgrensende kantzone foretaket har søkt på, kan kommunen sjekke at det ikke er sådd arter som står på Fremmedartslista i det hele tatt.

Kommunen må sjekke at sonen ikke bærer preg av å være gjødslet eller sprøytet. Dette er lettere å se i vekstsesongen før sonene blir høstet.

På stedlig kontroll om høsten bør kommunen sjekke at arealet er slått og/eller beitet.

Tilrettelegging av hekke- og beiteområde for fugl (vipe)

Formål og vilkår

Se veiledningsheftet.

Saksbehandling

Kommunen må sjekke at tiltaket er innmeldt til Statsforvalteren innen ordinær innmeldingsfrist 1. april eller innen ekstraordinær innmeldingsfrist 1. juni. Ved ekstraordinær innmeldingsfrist skal dokumentasjon av påvist reir være lagt ved innmeldingen. Hvis disse vilkårene ikke er oppfylt, er det grunnlag for at tiltaket ikke kan godkjennes.

Hvis tiltaket ligger på jordbær-, grønnsaks- eller potetåker bør kommunen sjekke om dette kan stemme, altså om foretaket driver med slik(e) produksjon(er). Dette kan sjekket mot foretakets PT-søknad.

Kommunen må være oppmerksom på at det ikke er krav om at det skal være vipehekking på vipestripene som meldes inn innen ordinær innmeldingsfrist. Tiltaket er ment å bidra til å «dekke bordet» for vipa, så er det opp til vipa om den vil komme og hekke på arealet.

Kontroll

Det vil være vanskelig å utføre kontroll av dette tiltaket etter søknadsfristen. Kommunen bør derfor vurdere å avtale befarings tidlige i vekstsesongen for dette og andre tiltak der tidspunktet for kontroll er avgjørende for resultatet for kontrollen. Se mer info om dette innledningsvis i dette dokumentet¹. Videre om kontroll av dette tiltaket:

- Befaringa bør være i tidsrommet etter 1. juni og før 15. juli. Hvis det er reir, må kommunen sørge for at fuglene ikke blir forstyrret under befaringsen.
- Kommunen må sjekke om jordbruksarealet er på minst to dekar, er jordarbeidet/ligger urørt.
- Kommunen må sjekke om det er riktig kultur (jordbær-, potet-, grønnsaksåker eller kornåker eller grasmark).
- Hvis mulig må kommunen sjekke om det er ser ut til at foretaket har tatt hensyn til reir og fugler i hekkeperioden.

Stedlig kontroll etter søknadsfristen er trolig ikke så aktuelt for dette tiltaket.

Miljøtema kulturminner og kulturmiljøer

Skjøtsel av enkeltstående automatisk freda kulturminne (gravminner)

Formål og vilkår:

Se veiledningsheftet.

Saksbehandling

Kommunen bør sjekke at gravminnet er registrert i kulturminnebasen Askeladden siden det er et vilkår for å få dette tilskuddet. Videre bør kommunen sjekke på kart om gravminnet ligger på eller grenser til jordbruksareal.

Kontroll

På stedlig kontroll kan kommunen sjekke om gravminnet er synlig i jordbrukslandskapet og at skjøtselen er gjennomført på en slik måte at gravminnet blir ivaretatt, altså at skjøtselen er blitt utført uten at gravminnet forringes. Videre bør kommunen sjekke i felt om gravminnet ligger på eller grenser til jordbruksareal.

Skjøtsel av bakkemurer og buveier

Formål og vilkår

Se veiledningsheftet.

Saksbehandling

Kommunen bør sjekke på kart om bakkemuren/buveien ligger på eller grenser til jordbruksareal. Det er ikke krav om registrering i kulturminnebasen Askeladden for dette tiltaket.

Kontroll

På stedlig kontroll kan kommunen sjekke om det faktisk er buvei eller bakkemur slik det er definert i veiledningsheftet.

Kommunen kan videre sjekke om bakkemuren/buveien er synlig i jordbrukslandskapet og at skjøtselen er gjennomført på en slik måte at bakkemuren/buveien blir ivaretatt, altså at skjøtselen er blitt utført uten at de forringes. Videre bør kommunen sjekke i felt om disse kulturminnene ligger på eller grenser til jordbruksareal.

Miljøtema avrenning til vann

Ingen jordarbeiding om høsten

Formål og vilkår

Se veiledningsheftet.

Saksbehandling

Dette tiltaket gjelder bare for arealer med korn, oljevekster, belgvekster, frøeng siste høstingsår, grønn gjødsling og grønnfôrvekster som ikke jordarbeides om høsten. Kommunen må derfor sjekke om foretaket driver med slike produksjoner mot foretakets PT-søknad. Kommunen kan også sjekke at antall dekar ikke overstiger antall dekar av disse vekstene i PT-søknaden.

Klassifisering av arealer som ikke er jordsmonn kartlagte:

Ved inntegning av tiltaket *Ingen jordarbeiding om høsten* blir de jordsmonn kartlagte arealene automatisk klassifisert i tiltaksklasse etter erosjonsrisiko og dråg. I områder med erosjonsrisikokart (tilskuddskart – Ingen jordarbeiding om høsten) skal denne klassifiseringen benyttes for utmåling av tilskudd. Kommunen har ikke anledning til å gjøre selvstendig vurdering av erosjonsrisikoklasse.

For arealer som ikke er erosjonsrisikokartlagt må de inntegnede arealene fordeles på tiltaksklasser manuelt i eStil-RMP av kommunen. Disse arealene kan fortsatt settes i klasse 2 i søknadsomgangen 2025.

Det er viktig at kommunen da sjekker om omsøkte *ikke klassifisert* areal (i eStil-RMP) hører til i «prioriterte områder» eller i «andre områder», og plasserer arealet i klasse 2 «prioriterte områder» hvis arealet hører til der eller i klasse 2 «andre områder». Se mer om «prioriterte områder» og «andre områder» i veiledningsheftet side 35.

Kontroll

Kommunen må sjekke at arealet ikke er jordarbeidet, altså at arealet ligger i stubb.

Grasdekt kantsone i åker

Formål og vilkår

Se veiledningsheftet.

Saksbehandling

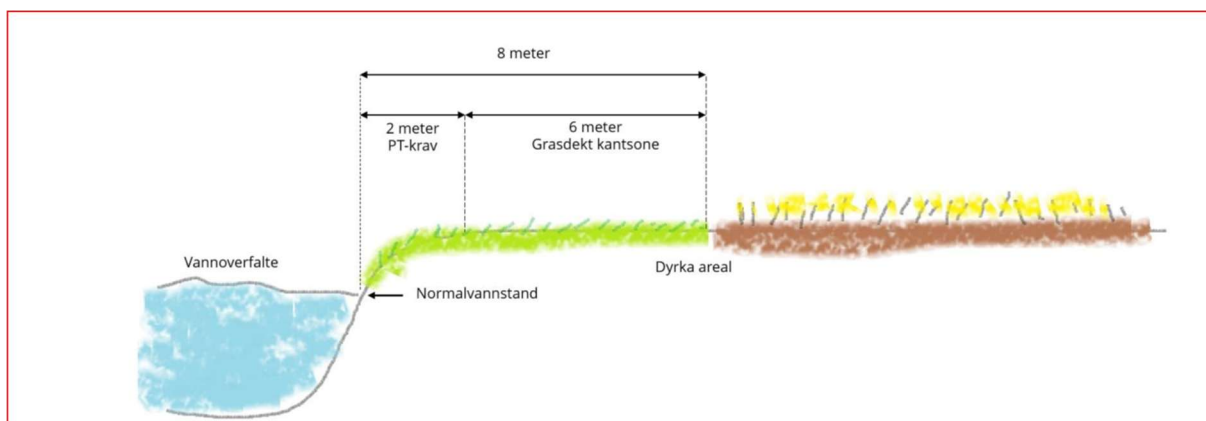
Dette tiltaket gjelder bare grasdekt kantsone mot vassdrag på åkerareal. Kommunen må derfor sjekke om foretaket driver med åkervekster mot foretakets PT-søknad.

Kommunen kan sjekke med kart om kantsonen ligger langs et vassdrag der det er sannsynlig at vassdraget har årssikker vannføring. Ifølge NVE og andre vi har sjekket med finnes det ikke kartlag som viser vannforekomster med årssikker vannføring. I tvilstilfeller kan det derfor være vanskelig å avgjøre om en vannforekomst har årssikker vannføring eller ikke, og kommunen kan gjerne vurdere dette nærmere. Hvis det på kartet f.eks. er tegnet inn en bekk, er det sannsynlig at den har årssikker vannføring.

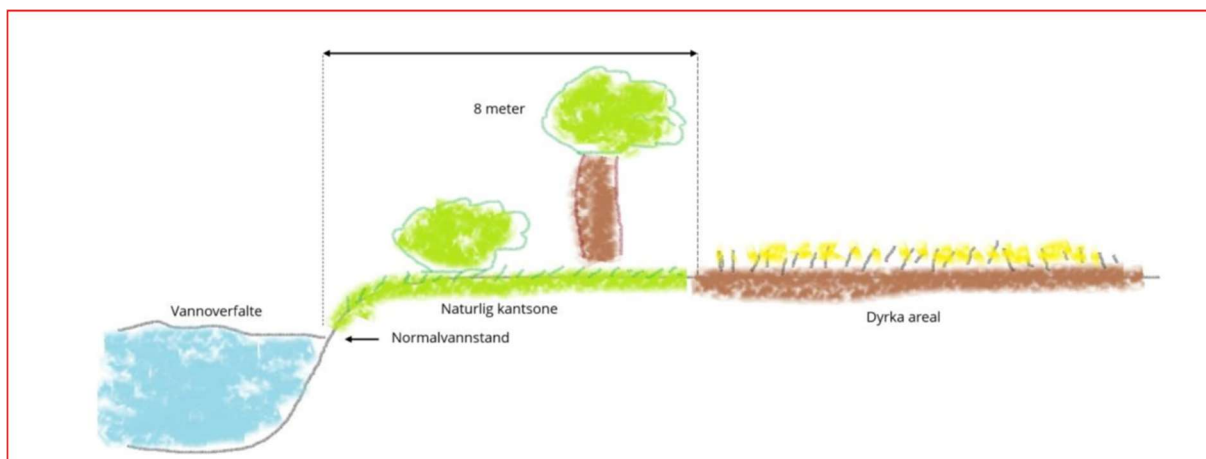
Kontroll

Ved stedlig kontroll må kommunen sjekke at selve kantsonen har en bredde på min. 8 meter målt fra vassdragets normalvannstand. Minst 6 av de 8 meterne må ligge på fulldyrka areal.

Kommunen bør også sjekke at sona starter nærmere enn 8 meter fra vannkanten (vassdragets normalvannstand).

Figuren viser et eksempel på en etablert kantsone langs vassdrag i åker når det ikke er noen naturlig vegetasjonssone – og dyrka mark går helt ned til vannet. Her vil en kunne motta tilskudd. Figuren er hentet fra rundskriv 1/2024, SF Rogaland 2024, side 21.

Denne figuren viser naturlig vegetasjonssone som er 8 meter eller mer mellom vassdraget og dyrka jord. Her oppfylles ikke kravet om at minst 6 meter må ligge på fulldyrka jord. Det vil derfor ikke kunne gis tilskudd i dette tilfellet. Figuren er hentet fra rundskriv 1/2024, SF Rogaland 2024, side 21.

Kommunen må videre sjekke at kantsona er godt etablert om høsten og bestå av flerårig grasdekke. Det er ønskelig at grassona skal være mest mulig permanent, men den kan fornyes ved behov – mellom 1. mars og 1. juli.

Kommunen bør – hvis mulig – sjekke om arealet er slått, beitet eller pusset. Vær oppmerksom på at hvis kantsonen kun er pusset, er ikke arealet berettiget produksjonstilskudd.

Kommunen bør også – hvis mulig – sjekke at vilkåret om at kantsonen ikke skal være gjødslet eller sprøytet er oppfylt.

Kantsone i eng

Formål og vilkår

Se veiledningsheftet.

Saksbehandling

Kommunen bør sjekke med kart at kantsona ligger på fulldyrka eller overflatedyrka areal. Tiltaket omfatter ikke innmarksbeite.

Kommunen kan sjekke med kart om kantsonen ligger langs et vassdrag der det er sannsynlig at vassdraget har årssikker vannføring. Ifølge NVE og andre vi har sjekket med finnes det ikke kartlag som viser vannforekomster med årssikker vannføring. I tvilstilfeller kan det derfor være vanskelig å avgjøre om en vannforekomst har årssikker vannføring eller ikke og kommunen kan gjerne vurdere dette nærmere. Hvis det på kartet f.eks. er tegnet inn en bekk, er det sannsynlig at den har årssikker vannføring.

Kontroll

Det kan være vanskelig å utføre kontroll av dette tiltaket etter søknadsfristen. Kommunen bør derfor vurdere å avtale befaring tidligere i vekstsesongen for dette og andre tiltak der tidspunktet for kontroll er avgjørende for resultatet for kontrollen. Se mer info om dette innledningsvis i dette dokumentet¹. Videre om kontroll av dette tiltaket:

- Kommunen må sjekke at selve kantsonen har en bredde på min. 4 meter målt fra vassdragets normalvannstand. Minst 2 av de 4 meterne må ligge på fulldyrka eller overflatedyrka areal.
- Kommunen må/kan også sjekke at sona starter nærmere enn 8 meter fra vannkanten (vassdragets normalvannstand).

Kantsonen skal ikke gjødsles eller sprøytes. Det er derfor en fordel om befaringa skjer tidlig på året etter at veksten er i gang og vårgjødslingen er unnagjort. Det ugjødsla arealet skal skille seg fra gjødsla areal med tanke på farge (være lysere). Det er også naturlig at ugjødsla areal inneholder mer kløver og ugras i og med at det ikke skal ha blitt brukt plantevernmidler.

Ved behov skal jordarbeiding og såing skje mellom 1. mars og 1. juli. Det er viktig at kommunen er klar over dette vilkåret ved befaring.

Ved stedlig kontroll kan kommunen – hvis mulig – sjekke om kantsonen er høstet til fôr ved slått eller ved beiting.

Miljøtema utslipp til luft

Miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel

- Spredning av all husdyrgjødsel om våren og/eller i vekstsesongen
- Nedlegging av husdyrgjødsel
- Nedfelling av husdyrgjødsel
- tilleggstiltaket Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange

Formål og vilkår

Se veiledningsheftet.

Saksbehandling

Siden det kan være en del leiekjøring for flere av disse tiltakene bør kommunen vurdere om søker faktisk disponerer arealene. Det er den som søker produksjonstilskudd på arealet som skal ha tilskuddet, ikke entreprenøren.

Ved søknad om tiltaket *Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange* må kommunen sjekke om foretaket også har søkt om et av de tre andre tiltakene siden dette tiltaket er et tilleggstilskudd.

Kontroll

Kommunen bør be om å få se gjødslingsplan og skiftenoteringer som viser sprededato, gjødselmengde spredd per dekar (jf. kravet om minimum 5 kg total-nitrogen per dekar) og eventuelt tidspunkt for nedmolding. Ved søknad om *Spredning av all husdyrgjødsel om våren og/eller i vekstsesongen* kan kommunen sjekke med gjødslingsplan/skiftenoteringene om all husdyrgjødsel på foretaket faktisk er gjort innen 20. august.

Der foretakene ikke eier slikt utstyr selv, kan kommunen be om å få se kvittering eller annen dokumentasjon for leie av utstyr/leie av entreprenør. Manglende dokumentasjon med bilde, faktura eller utstyr gir imidlertid ikke grunnlag for avslag for de tre førstnevnte tiltakene slik det

gjør det for *Spredning av husdyrgjødsel med tilførselslange*. Ved bruk av tilførselslange skal foretaket kunne dokumentere bruk av dette.

Hvis mulig bør kommunen sjekke om arealet er høstet eller beitet etter siste spredning.

Miljøtema jord og jordhelse

Fangveksttiltakene

- Fangvekster som underkultur
- Fangvekster sådd etter høsting
- tilleggstiltaket Fangvekst med høy diversitet

Formål og vilkår

Se veiledningsheftet.

Saksbehandling

Kommunen må sjekke at foretaket har en hovedvekst i PT-søknaden som harmoniserer med tiltaksklassen for fangveksttiltakene. *Fangvekster som underkultur* gjelder der hovedvekst er korn/oljevekster/belgvekster/fôrmais. *Fangvekster sådd etter høsting* gjelder etter tidlig høsting av grønnsaker/potet.

Ved søknad om *Fangvekst med høy diversitet* må kommunen sjekke om foretaket også har søkt om et av de to andre tiltakene siden dette tiltaket er et tilleggstilskudd.

Kontroll

Kommunen bør vurdere om fangveksten er godt etablert om høsten på omsøkt areal. Med godt etablert menes et tett plantedekke med god rotstruktur som beskytter jorda og tar opp næringsstoffer fra dypere jordlag.

Aktuelle fangvekster kan være raigras og rug, men det kan også være andre typer fangvekster. Fangveksten bør ikke være belgvekster i ren bestand.

Kommunen kan eventuelt vurdere om omsøkt areal skal bli grovfôrareal påfølgende år ut fra opplysninger fra søkeren og hvilken fangvekst som er sådd. For å få dette tilskuddet er det et vilkår at fangveksten ikke skal være hovedvekst i PT-søknaden i året etter at den er sådd. Det gis altså ikke tilskudd til f.eks. gjenlegg.

Kommunen bør vurdere gjødslingsplan og plantevernjournal for omsøkt areal siden arealet ikke skal sprøytes med plantevernmidler eller gjødsles om høsten.

Foretak som har søkt om tiltaket *Fangvekst med høy diversitet* må kunne vise fram kvittering for innkjøpt frøblanding med minimum tre plantefamilier.

Miljøtema klimarådgiving

Klimarådgiving

Formål og vilkår

Se veiledningsheftet.

Saksbehandling

Kommunen må sjekke at signert tiltaksplan, ev. ny signert tiltaksplan, er lagt ved søknaden. Tiltaksplanen skal oppdateres hver gang det søkes om tilskuddet. Tiltaksplanen skal være utarbeidet og underskrevet av en godkjent klimarådgiver. Før søknaden blir godkjent, må kommunen ha kontrollert at den nyeste tiltaksplanen er vedlagt.

Klimarådgivningen må være gjennomført mellom 15. oktober året før og 15. oktober i søknadsåret.

Kontroll

Dersom det søkes om tilskudd for gjennomført klimarådgiving i flere søknadsperioder, skal det utarbeides ny tiltaksplan som redegjør for gjennomførte tiltak fra forrige tiltaksplan.

Se det som står i avsnittet over.

.....

Kontaktpersoner for RMP hos Statsforvalteren i Agder er

- Solfrid Mygland, tlf. 37 01 75 86, solfrid.mygland@statsforvalteren.no
- Ellen Eskeland, tlf. 38 17 61 98, ellen.eskeland@statsforvalteren.no